

Belangrijke wijzigingen ten opzichte van de vorige versie

Er is flink gesnoeid in de landelijke voorschriften. De nieuwe kerkorde laat meer ruimte om dingen plaatselijk te regelen. Dat was al zo in de eerste versie, maar in de nieuwe versie is dat uitgebreid. De voornaamste wijzigingen ten opzichte van de eerste versie op een rij.

Samenstelling kerkenraad plaatselijk bepaald

Zo wordt de samenstelling van de kerkenraad helemaal overgelaten aan de gemeenten. Daarmee is het verschil tussen de huidige GKv kerkorde (diakenen maken geen deel uit van de kerkenraad) en het AKS NGK (diakenen zijn wel lid van de kerkenraad) overbrugd en wordt ook het voorstel uit de eerste versie (de kerkenraad bestaat uit predikant en ouderlingen en plaatselijk kan besloten worden daar de diakenen aan toe te voegen) teruggenomen. Elke gemeente moet wel duidelijk vastleggen wie tot de kerkenraad behoren, zodat daarover geen misverstanden rijzen.

Terug naar de kern

In een aantal kerkordeartikelen is ervoor gekozen om af te zien van gedetailleerde uitwerking en zijn de opstellers terug gegaan naar de essentie. Dat geldt bijvoorbeeld voor de omschrijving van de taken van predikant, ouderling en diaken. Die worden, zo is de laatste jaren de ervaring, in de praktijk per gemeente en per persoon verschillend ingevuld. Daarom benoemt de kerkorde alleen hun kerntaken.

In de artikelen over de ouderlingen is de praktijk verdisconteerd dat steeds meer gemeenten onderscheid maken tussen 'bestuurlijke' en 'pastorale' ouderlingen of een beperkt aantal 'coachende' ouderlingen kennen met daaromheen een aantal gemeenteleden die pastoraal werk doen.

De missionaire roeping heeft als kerntaak van de gemeente in de nieuwe versie van de kerkorde een prominentere plek gekregen. Dat geldt ook voor kleinere verbanden als kringen of kleine groepen waarin in steeds meer gemeenten gemeenteleden elkaar buiten de kerkdienst ontmoeten voor geloofsopbouw.

Predikant niet altijd voor het leven

Hoewel de WTK en de RG de hereniging niet hebben willen belasten met grote veranderingen en geen knopen hebben willen doorhakken in nog lopende discussies zoals rond de (rechts)positie van predikanten en kerkelijk werkers, zijn er op die punten toch enkele aanpassingen gedaan. De nieuwe kerkorde schept in aansluiting op de gesignaleerde behoefte ruimte voor een predikantsroeping voor bepaalde tijd (bijvoorbeeld twee of drie jaar) in plaats van uitsluitend voor het leven en ook voor een predikantschap in deeltijd. In afwachting van de uitkomst van lopende bezinning op de positie van kerkelijk werkers opent de kerkorde de mogelijkheid van sacramentsbediening door kerkelijk werkers in missionaire situaties.

Belijdenis

De binding aan de belijdenis is nieuw vorm gegeven. Alleen predikanten en preekbevoegden plaatsen hun handtekening onder het betreffende formulier; andere ambtsdragers beloven bij hun bevestiging dat ze zich zullen houden aan de leer van de Bijbel zoals verwoord in de belijdenisgeschriften. Aan de kerkorde is nu een voorstel voor een nieuw verbindingsformulier toegevoegd dat in vergelijking met de bestaande formulieren in Gkv en NGK sterk bekort en inhoudelijk versoepeld is.

Doop en avondmaal

De kinderdoop blijft naast de geloofsdoop van volwassenen uitgangspunt. De kerkorde laat zich niet uit over het 'opdragen' dat in sommige kerken wordt aangeboden als alternatief voor de kinderdoop. Volgens de toelichting 'is het geen werkelijk alternatief: het is geen sacrament, geen bezegeling van Gods kant. Het is wel meer dan niets. Er mag waardering zijn voor ouders die hun kinderen niet laten dopen en toch beseffen dat er een verbondsrelatie is tussen God en hun kinderen, en ze daarom aan Hem opdragen. Een kerk kan er ruimte voor geven. Maar er is geen reden om het een plaats te geven in de kerkorde.'

De kerkorde handhaaft de lijn van de vorige versie om ruimte te scheppen voor kinderen aan het avondmaal, een ruimte die er in de bestaande kerkordes niet is. Kerkenraden kunnen dat na raadpleging van de gemeente besluiten voor doopleden die 'zich naar de maat van hun mogelijkheden als gelovigen laten kennen.' Daarmee heeft de WTK zich de kritiek uit de kerken op de versie 2019 aangetrokken, waarin stond dat de betrokken doopleden zich wel als 'oprechte gelovigen' moeten laten kennen.

Liturgische formulieren

Op het feit dat de vorige kerkordeversie zweeg over liturgische formulieren is vanuit de kerken kritiek gekomen. In de nieuwe versie worden ze nu wel genoemd: faciliterend en met ruimte voor variatie in het onderwijzend gedeelte, de vragen en de beloften, waaraan in de praktijk van het gemeentelven behoefte blijkt te zijn. Wel bepaalt de kerkorde dat een voorganger de vragen en beloften alleen mag aanpassen met goedkeuring van de kerkenraad en met instemming van de betrokkenen.

Verwantschapsrelatie

De kerkordebepaling over de 'verwantschapsrelatie' waar sommige NGK-gemeenten nogal tegenaan bleken te hikken, heeft een andere spits gekregen. Het was in de vorige versie onder meer bedoeld om de kerkelijke positie te regelen van met name NGK-gemeenten die het AKS niet zeggen te aanvaarden, maar overigens wel actief betrokken zijn in het kerkverband. In hun reacties gaven deze kerken echter het signaal af dat ze zich door dit artikel alleen maar op groter afstand gezet voelen. Ze willen liefst volwaardig deel uitmaken van het kerkverband. Dat heeft, aldus de toelichting op de kerkorde, de WTK des te meer gemotiveerd 'om dit nieuwe concept zo op te stellen dat alle Gkv en NGK zich er zonder voorbehoud aan kunnen committeren.'

Toch blijft er volgens de WTK behoefte aan het zoeken van verbinding met gemeenten met wie

volledige kerkelijke eenheid niet mogelijk blijkt, ongeacht of die wel of niet uit GKv of NGK afkomstig zijn. Daartoe dient nog steeds de verwantschapsrelatie, die per geval via een gezamenlijke overeenkomst verschillend kan worden ingevuld.

WTK-voorzitter Jan van Dijk: 'We hebben ons uiterste best gedaan om de kerkorde zo te maken dat kerken uit de volle breedte van GKv en NGK er mee kunnen. Zo niet, dan kan het ook anders via het praktische hulpmiddel van de verwantschapsrelatie. Die biedt ruimte om, ook al kunnen we niet alles samen doen, wel zoveel mogelijk samen te doen. De verwantschapsrelatie is een symbool dat we een open kerkgemeenschap willen zijn, met wie ook andere kerkgemeenschappen en gemeenten samen op weg kunnen gaan zonder je van a tot z een heel zwaar proces hoeft te doorlopen.'